

Kursuse sisu ja taotlused

Valikkursus „**Kirjandus ja film**“ keskendub kirjanduse ja filmi kokkupuutepunktidele. Kuna süsteemne filmiõpetus üldjuhul nii põhikoolis kui ka gümnaasiumis puudub, on kursuse eesmärgid filmikeele (poetika) õpetamine ja õpilastele esmase ülevaate andmine sellest, kuidas film tänapäeval valmib. Seega taotletakse, et õpilane kursuse läbimise järel omab põhiteadmisi filmi olemusest ja vastuvõtust ning mõjust vaatajale ning tajub filmikeele poetikat kirjandusteoste tõlgendamisel. Õppeprotsessi kirjelduse aluseks on algselt Jüri Sillarti poolt loodud filmikursuse õppeprotsessi kirjeldus.

Et anda ülevaade filmikunsti olemusest, õpetada filmi- ja kirjandusteose ühe- ja erilaadse poetika mõistmist, vajab õpetaja tunni organiseerimiseks piisavalt visuaalset õppematerjali (filmilõike linateose valmimise etappidest, lähivaatluseks filmide ja kirjandusteoste katkendeid jms), ent ka tänapäevaseid tehnovahendeid (videoprojektorit, arvutit vm multimeediavahendeid). Soovitav on mõne lihtsama filmimonteerimisprogrammi abil monteerida ka kaadreid, et paremini mõista filmikujundi olemust. Kursuse jooksul käsitletavad tervikteosed (nii filmid kui ka kirjandusteosed) valib õpetaja, õpilastel on soovitatav enne filmi vaatamist läbi lugeda vastav kirjandusteos. Soovitav on käsitletavate filmide ja kirjandusteoste loetelu on õppeprotsessi kirjelduse lõpus. Soovitav on kasutada aktiivõppe meetodeid ja mitmekesiseid õppevorme. Kursuse jooksul loeb õpilane läbi vähemalt kaks kirjandusteost ja vaatab nende põhjal tehtud filme.

Oluliseks abiks on järgmised materjalid:

Valikkursuse „Kirjandus ja film“ e-õppematerjal (valminud koostöös Tallinna Ülikooli Balti filmi, meedia, kunstide ja kommunikatsiooni instituudiga). – <http://eõpik.ee/kirjandus-ja-film/>

Eesti Filmi Andmebaas. – <http://www.efis.ee/>

Sissejuhatus filmianalüüsi. Filmiteadlase Eva Näripea koostatud e-õppe kursus EKAs. – <http://filmianaluus.weebly.com/>

Kursuse mitmekesistamiseks võib kasutada ka järgmisi materjale:

T. Palo. – <https://prezi.com/0wqb5apaqgb/eesti-filmi-ajalugu/>

R. Sasolin, M. ja K. Karu. – <https://prezi.com/mat7uhr9o4ai/eesti-film-1970-1980ndatel/>

M. Abel. – https://prezi.com/g_ikspznoth/copy-of-eesti-film-kevade/

V. Agejeva. – <https://prezi.com/sjythxmwkcw7/eesti-filmid-21sajandil/>

H. Soosaar. – <https://prezi.com/-ujgihnrdbmk/kursus-kirjandus-ja-film/>.

Õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega. Hindamise alus on põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (09.06.2010, § 29 ja 30), gümnaasiumi riiklik õppekava (01.09.2014, § 15–18) ja kooli õppekava.

Hindamise abimaterjale:

Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskuse veebileht “Õppimist toetav hindamine” – <https://õppimisttoetavhindamine.wordpress.com/>;

M. Jürimäe, A. Kärner, L. Tiisvelt “Kujundav hindamine kui õppimist toetav hindamine” –

http://www.curriculum.ut.ee/sites/default/files/ht/õppimist_toetav_hindamine_kokkui.pdf;

Andrus Org, “Kujundav hindamine kirjanduse õpetamisel” – <http://õppekava.innove.ee/kujundav-hindamine-kirjanduse-opetamisel/>

Õppeprotsessi kirjeldus koosneb järgmistest osadest: üldpädevuste kujundamine kirjandustunnis, kursuse õpitulemused, õppesisu (teema, põhimõisted, õppetegevusi ja meetoodilisi soovitusi, lõiming, soovitatavaid digimaterjale).

Üldpädevuste kujundamine kirjandustunnis

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Ilukirjandus- jt tekstide eesmärgistatud lugemine ja analüüs, arutlemine loetu üle ja omaloominguline töö aitab tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada kunsti ja loomingut ning kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid ja arvestada nendega otsuste langetamisel; olla salliv ja koostööaldis ning panustada ühiste eesmärkide saavutamisse. Kirjandus aitab arendada suutlikkust hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalnormide ja eetika seisukohast.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Sotsiaalseid oskusi arendavad kõik kirjandustunnis koostöös sooritatud ülesanded, need aitavad toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku õppijana, arvestades eri suhtlusviise ja sh suhtluskeskkondade reegleid. Eri liiki tekstide lugemine ja analüüs aitab näha ühiskondlikku mitmekesisust, arutleda inimõiguste, religioonide ja rahvaste omapära ja väärtushinnangute erinevuse üle, õpetab märkama probleeme ja nägema nende lahendusteid, õpetab vastutust ühiskonnaliikmena. Eri ajastuid ja ühiskonnaelu kajastavate tekstide lugemine ning tõlgendamine toetab ka sotsiaalse sidususe kujunemist.

Enesemääratluspädevus. Kirjandusteose tegelase analüüs võimaldab õpilasel nt arutleda inimeste nõrkade ja tugevate külgede üle, näha seoseid võimete ja võimaluste vahel, märgata probleeme ja pakkuda neile lahendusi. Kirjandusteose analüüs annab hea võimaluse suhestuda kujutatuga, analüüsida iseenda käitumist eri olukordades ja inimsuhetes, annab võimaluse määratleda enda loovvõimeid ja hinnata ennast eri liiki tekstide lugeja ja loojana.

Õpipädevus. Kirjandustunnis areneb õpilaste suutlikkus organiseerida oma tööd nii ükski, paaris kui rühmas töötades, nad õpivad kasutama eri teabeallikaid, õpistrateegiaid ning õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades. Kirjandustunnis õpitakse ümbritsevat tekstilist mitmekesisust tundma ja eri liike tekste looma.

Suhtluspädevus. Kirjandustunnis areneb suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt nii suuliselt kui kirjalikult väljendada, oma seisukohti esitada ja põhjendada.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Kirjandustunnis loetud tekstid, kirjutatud arutlused ja peetud diskussioonid aitavad mõista loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsust ning mõju igapäevaelule, loodusele ja ühiskonnale; mõista teaduse ja tehnoloogiaga seotud piiranguid ja riske.

Ettevõtlikkuspädevus. Kirjandustunnis on võimalik eri liiki ülesandeid sooritades olla loov ja algatusvõimeline, arendada ja hinnata oma ja teiste ideid; kasutada eri elu- ja tegevusvaldkondades omandatud teadmisi ja oskusi, planeerida oma tööd, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest.

Digipädevus. Kirjandustunnis areneb õpilaste suutlikkus kasutada kiiresti uuenevat digitehnoloogiat; areneb oskus leida, kriitiliselt hinnata ja säilitada vajalikku teavet. Õpilasel on võimalik osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd eri digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraal- ja väärtuspõhimõtteid

nagu igapäevaelus. (Vt ka Digipädevus õppekavades ja ülesanded digipädevuse kujundamiseks. Innove. – <http://oppekava.innove.ee/digipadevus-oppekavades/> Digivõimalused õppimises ja õpetamises”. Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus 2014. – <http://www.curriculum.ut.ee/et/opetajalekoolile/konverents-05-11-2014>)

Abiks:

„Üldpädevuste kujundamisest aineõpetuses” Tallinna Ülikool 2016. Koostaja-toimetaja Merilin Aruvee. – https://issuu.com/oliverhainsalu/docs/ldpdevised_korrektuuriga-viimane_13

Kursuse õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) kirjeldab üldjoontes filmi valmimise käiku;
- 2) tunneb filmi peamisi poetikavõtteid;
- 3) mõistab filmikujutise tinglikkust, filmikujundit kui tähenduse kandjat, režissööri autorihoiakut ja sõnumit;
- 4) võrdleb kirjandusteost ning selle põhjal valminud filmi, lähtudes filmi- ja kirjanduse poetikast;
- 5) arutleb filmi ja kirjandusteose esteetika ning seal väljendatud eetiliste väärtushinnangute üle, sõnastab oma vaatamis- ja lugemiskogemuse;
- 6) kirjutab kirjandusteose katkendi põhjal lühistsenaariumi ning kadreerib selle;
- 7) kirjutab filmiarvustuse, kasutades kursuse jooksul õpitut ning hinnates filmis ja kirjandusteoses esil või varjul olnud väärtusi;
- 8) tunneb peamisi filmiliike ja iseloomustab filmikunsti arengusuundi;
- 9) teab eesti kirjanduse ainetel valminud väärtfilme.

1. ÕPPESISU. Filmi loominguline meeskond ja valmimiskäik. Stsenaariumi periood. (2 tundi)

Põhimõisted: dramaturgia, stsenaarium, süžee, detail, motiiv

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- loeb õppesisus nimetatud teemaga seotud õpiku- jm teabetekste ning vaatab teemakohast visuaalset materjali (filmilõike), teeb loetust/vaadatust kokkuvõtte;
- loeb läbi ühe filmi „stsenaarse paketi“: sünopsise, arenduse ja lõpliku stsenaariumi;
- püüab mõista algidee realiseerumist läbi arenduse stsenaariumis (miks miski on stsenaariumist välja jäänud ja miks on mingeid momente lisatud);
- võrdleb originaalteost stsenaariumiga ja selle kaudu stsenaaristi ja režissööri nägemust originaalteosest;
- püüab leida stsenaariumi kirjutamise aja/ajastu mõju interpretatsioonile (esmane võrdlus – stsenaarium ja valminud film).

Arutlusteemasid

Miks on hea kirjandusteose alusel raske teha head filmi? Kuidas erinevad raamat ja selle põhjal tehtud film.

Lõiming

Sotsiaalained: konflikt ja selle lahendus; eetilised valikud.

Kunstiained: kirjandusteose visualiseerimine; kujund kui sümbol.

Eesti keel: tekstilooma ja sõnavaratöö; kokkuvõtte tegemine.

Soovitavaid digimaterjale**Veebileht**

RRG stsenaariumikonkurss: <http://stsenaariumikonkurss.weebly.com/abiks-stenaariumi-kirjutamisel.html>

Kuussaare ametikool:

[http://web.ametikool.ee/~heli.kakko/lava/?%C3%95ppematerjalid:Teatrietenduse %C3%BClesehitus: Stsenaariumi kirjutamine](http://web.ametikool.ee/~heli.kakko/lava/?%C3%95ppematerjalid:Teatrietenduse+%C3%BClesehitus:Stsenaariumi+kirjutamine)

Filmitalgud: <http://filmitalgud.blogspot.com/2011/03/stseeni-vormistamise-juhised.html>

Audiovideo

Filmitalgud. Ilmar Raag: <https://www.youtube.com/watch?v=7FcG9N45Bu0>

Tekst

K. Rannaste, E. Kess. Loovtegevused kirjandustunnis.

www.oppekava.ee/images/c/cb/Link_47_Loovtegevused_kirjandustunnis.doc

2. ÕPPESISU. Filmimise ettevalmistus (2 tundi)

Põhimõisted: kaader, plaan

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- loeb läbi režiistsenaariumi;
- tutvub filmi kadreeringuga, režissööri, operaatori, kunstniku eksplikatsioonidega; võttekohtade fotode ja neid toetavate ikonograafiliste materjalidega; dekoratsiooni ja kostüümi eskiisidega;
- vaatab filmitud näitlejaproove;
- analüüsib muudatusi, mis on toimunud stsenaariumiga võrreldes;
- teostab iseseisvalt ühe stseeni kadreeringu ja esitab selle aruteluks.

Arutlusteemasid

Eri elukutsete (režissöör, operaator, kunstnik) osa ja ülesanded filmi ettevalmistusel. Vaataja rolli tajumine ja vaatajale suunavate märkide andmise vajalikkus. Konkreetse ajalise tausta mõju filmi sõnumi teenistuses.

Lõiming

Sotsiaalained. Ajastu kajastamine kirjanduses ja filmis; ajastule iseloomuliku esiletoomine.

Kunstiained. Kirjandusteose visualiseerimine. Kujund kui sümbol. Dekoratsiooni ja kostüümide loomise võimalused.

Eesti keel. Teksti sõnumi kontsentreerimine ja sellest kokkuvõtte tegemine.

Soovitavaid digimaterjale

Magistritöö

Filmimõisted Margit Marani magistritöö (Filmiterminid ajakirjas Teater. Muusika. Kino. TÜ, 2007)
põhjal: <http://cect.ut.ee/tegevus/visuaalkultuur/filmimõisted.pdf>

3. ÕPPESISU. Võtteperiood (4 tundi)

Põhimõisted: duubel, rakurs, autorifilm, režissöörifilm, produtsendifilm

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- loeb õppesisus nimetatud teemaga seotud õpiku- jm teabetekste ning vaatab teemakohast visuaalset materjali (nt DVDlt kompileeritud õppefilmi väljendusvahenditest ja nn *making off*-filmid filmimistest) ja teeb loetust/vaadatust kokkuvõtte;
- võimalusel külastatakse mängufilmi filmimist kas siis natuuris või paviljonis; meeskonnatöö hoomamine ja produtsendi roll selles;
- teostab (osaleb) videokaameraga eelmises tsükli valminud ühe kadreeringu näidisfilmimise, kasutades filmi väljendusvahendeid – kaadri eri suurused, kaamera liikumine, võttepunktid, valgus, duublid;
- filmitud materjali ühisläbivaatus ja arutelu ning duublite valik.

Arutlusteemasid

Filmikeele erinevate vahendite kasutamisest sõltuv sõnum. Olulise ja ebaolulise materjali eristamine ja esialgselt materjalist väljajätu põhimõtted. Meeskonnatöö tähtsus ja selle sujuva korralduse alused. Režissöörifilmi, autorifilmi ja produtsendifilmi erinevad põhimõtted ja sõnumid.

Lõiming

Sotsiaalsed: ajastule iseloomuliku esiletoomine ja ideemaailma sümboliks kujundamine; filmi tootmise etapid.

Kunstiained: sõnumi visualiseerimise vahendite valiku olulisus. Valguse ja kadreeringu erinevuste tähtsus. Ruumikujundus kui ajastu ja sõnumi peegeldaja.

4. ÕPPESISU. Järeltootmine (2 tundi)

Põhimõisted: montaaž

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- loeb õppesisus nimetatud teemaga seotud õpiku- jm teabetekste ning vaatab teemakohast visuaalset materjali (õppe DVD filmi järeltootmisest) teeb loetust/vaadatust kokkuvõtte;
- tutvub elementaarse arvutimontaaži programmiga (on olemas igas Windows operatsioonisüsteemis);
- filmitud videolõikude montaaž ja helindamine ning võimalusel ka värvikorreksioon;
- kirjalik analüüs, mis põhineb liikumisest filmi (antud juhul stseeni) ideest valmis filmi (monteeritud ja helindatud stseen).

Arutlusteemasid

Teksti visualiseerimise keerukus ning selle erinevad võimalused ja tõlgendamine. Filmi peaideed toetavate liinide olulisus ja kõrvalliinide proportsionaalsus. Montaaži ja helinduse kujunduslik tähtsus filmile kui tervikule.

Lõiming

Kunstiained ja IT valdkond: tehniliste vahendite abil visuaali loomine, oluliste elementide esiletoomine; sobiva helitausta kasutamine.

Eesti keel: analüüsiva teksti loomine, filmile nii audio kui ka kirjaliku teksti lisamine.

5. ÕPPESISU. Filmipoeetika ja -esteetika (3 tundi)

Põhimõisted: dramaturgia, filmipoeetika

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- loeb õppesisus nimetatud teemaga seotud õpiku- jm teabetekste ning vaatab teemakohast visuaalset materjali (eri filmide/filmilõikude kompilatsioon, illustreerimaks võimalikke lähenemisi filmi esteetikas – õppe DVD) ja teeb loetust/vaadatust kokkuvõtte;
- jälgib filmi näidisanalüüsi – kuidas filmi vaadata, et märgata/näha ja teadvustada filmi väljendusvahendeid;
- analüüsib valitud filmi esteetilisest, s.o väljendusvahendite aspektist nii kirjalikult kui ka suuliselt, illustreerib käsitlust valitud filmilõikude demonstratsiooniga ekraanil.

Arutlusteemasid

Filmi väljendusvahendite märkamise olulisus. Filmi tõlgendusvõimaluste paljusus ja subjektiivsus. Esteetilisus kui filmi loomise oluline komponent. Eetilise sõnumi sõltuvus filmi väljendusvahenditest.

Lõiming

Kunstiained: visuaalse materjali analüüs ja tõlgendamine; filmi esteetiliste lähenemiste võrdlemine ja analüüs.

Eesti keel: kokkuvõtte kirjutamine, tuues lühidalt esile olulise ja analüüsides erinevate valdkondade väljendusvahendite olemust; suulise visualiseeritud ettekande tegemine.

6. ÕPPESISU. Kaader ja plaan. (3 tundi)

Põhimõisted: kaader, plaan, montaaž, detail

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- loeb õppesisus nimetatud teemaga seotud õpiku- jm teabetekste ning vaatab teemakohast visuaalset materjali (eri filmide/filmilõikude kompilatsioon, illustreerimaks filmi erinevaid väljendusvahendeid; õppe DVD) teeb loetust/vaadatust kokkuvõtte;
- filmi näidisanalüüs jätkub peatähelepanuga erinevatele filmi väljendusvahenditele;
- teostab valitud ilukirjandusteose lõigu kadreerimise, leidmaks seal sisalduvat protokadreeringut;
- teostab valitud filmi analüüsi rõhuga filmikunsti erinevatele väljendusvahenditele nii kirjalikult

kui ka suuliselt, illustreerib käsitlust valitud filmilõikude demonstratsiooniga ekraanil.

Arutlusteemasid

Filmi ja ilukirjandusteose väljendusvahendite võrdlus. Ilukirjanduskeele "tõlkimise" erinevad võimalused filmikeelde. Monteerimise osa filmi sõnumi edastamisel. Sama kirjandusteose erinevate filmiversioonide ajalise tausta ja ideestiku sõltuvus.

Lõiming

Sotsiaalsed: film kui ajastu ideelise kontseptsiooni kandja; ajastute ja ühiskondade ideoloogiline olemus.

Kunstiained: visuaalse ja audiokunsti ideoloogilised näited ja teoste sõnumid.

Eesti keel: kirjaliku ja suulise argumenteeritud ja näitlikustatud analüüsi tegemine ja esitamine.

7. ÕPPESISU. Filmikeele intertekstuaalsus. (3 tundi)

Põhimõisted: filmipoeetika

Õppetegevusi ja meetodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- loeb õppesisus nimetatud teemaga seotud õpiku- jm teabetekste ning vaatab teemakohast visuaalset materjali (eri filmide/filmilõikude kompilatsioon, illustreerimaks filmi mõjutatust ja seotust teiste kunstiliikidega; õppe DVD) ja teeb loetust/vaadatust kokkuvõtte;
- filmi näidisanalüüs jätkub peatähelepanuga erinevatele teiste kunstiliikide mõjutustele, mida on film endasse assimileerinud;
- teostab valitud filmi analüüsi rõhuga leida teiste kunstiliikide mõjutusi filmis nii kirjalikult kui ka suuliselt, mida saadab valitud filmilõikude demonstratsioon ekraanil.

Arutlusteemasid

Film kui eri kunstiliikide sümbioos. Filmid kunstist, muusikast jt kunstiliikidest, nende filmide erinevad lähenemised materjalile. Erinevas stiilis ja erineva suunitlusega filmide filmikeele ja -esthetika võrdlus, nende sõnum.

Lõiming

Kunstiained: erinevate kunstistiilide väljendusvahendid ja nende sõnum. Kunsti seos ideoloogiaga. Kunstiliikide sümbioos filmis ja teatris.

Eesti keel: analüüsiva teksti loomine; teksti ja kunsti ühendamine loovtöös.

8. ÕPPESISU. TERVIKTEOS: „Tants aurukatla ümber“. Mats Traadi romaani ja režissöör Peeter Simmi filmi võrdlev analüüs. (5 tundi)

Põhimõisted: ilukirjandusteos, kirjanduslik stsenaarium, kirjandusteose ja filmi sisu ning väljendusvahendid

Õppetegevusi ja meetodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- analüüsib tööjuhenditele toetudes filmi ja eelnevalt läbi loetud tervikteost nii ükski kui rühmas

töötades;

- kannab analüüsi rühmas või klassis ette;
- koostab tehtu põhjal kirjaliku töö või teeb mõnes muus vormis kokkuvõtte.

Arutlusteemasid

Kuivõrd ja mille poolest erinevad kirjandusteos ja linateos? Mis on filmis lisatud ja mis raamatus olevast välja jäetud? Milliste vahenditega antakse edasi raamatus olevaid kirjeldusi, kuivõrd filmis pildina nähtu erineb loetu põhjal tekkinud kujutlusest? Kumb teos avaldab sügavamalt muljet, mille põhjal seda saab väita?

Lõiming

Sotsiaalsained: ajastutele iseloomuliku esiletoomine ja mõlema teose analüüs, lähtudes ühiskonna peegeldusest.

Kunstiained: ajastule iseloomulike sümbolite ja tunnuste kasutamine; filmi valguse ja helitausta mõju tervikule.

Eesti keel: loomingu- või arutleva tekst kirjutamine; suuline esitlus.

Soovitavaid digimaterjale

Audiovideo

Film "Tants aurukatla ümber" I jagu. 1987. Eesti filmi andmebaas. –

<http://www.efis.ee/et/filmiliigid/film/id/409>

Kaadris: Tants aurukatla ümber. Eesti film 100.ERR 2012. –

https://www.youtube.com/watch?v=387_QuZagZY

9. ÕPPESISU. Tänapäeva filmikunsti jooni ja suundi. (3 tundi)

Põhimõisted: kommertsfilm, väärtfilm

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- loeb õppesisus nimetatud teemaga seotud õpiku- jm teabetekste ning vaatab teemakohast visuaalset materjali (eri filmide/filmilõikude kompilatsioon, illustreerimaks filmikunsti kaasaegseid suundumusi; õppe DVD) teeb loetust/vaadatust kokkuvõtte;
- filmi näidisanalüüs jätkub peatähelepanuga erinevatele suundumustele kaasaegses filmikunstis;
- teostab valitud filmi analüüsi rõhuga leidmaks või illustreerimaks kaasaegseid suundumusi filmikunstis nii kirjalikult kui ka suuliselt, mida saadab valitud filmilõikude demonstratsioon ekraanil.

Arutlusteemasid

Kommertsfilmide ja väärtfilmide erinevad eesmärgid ja sihtgrupid. Mõlema koht kunstis ja ühiskonnaelus. Kuidas on mõlemad arenenud erinevatel ajastutel ja mis on selle põhjus.

Lõiming

Sotsiaalsained: filmi areng ja koht ühiskonnas, seda mõjutavad ühiskondlikud tegurid.

Kunstiained: kunstikeele muutused ja nende mõju filmile; postmodernistlikud jooned filmikunstis.

Eesti keel: esitlus ja kirjalik analüüs.

Soovitavaid digimaterjale

Tekst

Raimo Jõerand. Eesti filmi tüvi. Sirp 24.10.2014. – <http://www.sirp.ee/s1-artiklid/film/eesti-filmi-tuvi/>
Dokumentaalne kino: reaalsus ja müüdid. Teater.Muusika.Kino. 09.2005.

10. ÕPPESISU. Film kui kirjandusteose tõlgendus. (3 tundi)

Põhimõisted: filmikriitika, filmiretsensioon

Õppetegevusi ja meetodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- loeb õppesisus nimetatud teemaga seotud õpiku- jm teabetekste ning vaatab teemakohast visuaalset materjali (filmilõigud erinevatest kirjandusteostel põhinevatest filmidest – kompilatsioon; õppe DVD) teeb loetust/vaadatust kokkuvõtte;
- filmi näidisanalüüs jätkub – näited kirjandusteost illustreerivast ja kirjandusteost interpreteerivast lähenemisest;
- teostab valitud filmide analüüsi näitamaks kirjandusteost illustreerivat ja kirjandusteost interpreteerivat lähenemisest nii kirjalikult kui ka suuliselt, illustreerib käsitlust filmilõikude demonstratsiooniga ekraanil.

Arutlusteemasid

- Milliste filmide osakaal on suurem: kas kirjandusteoste illustreerivate või interpreteerivate;
- mis teeb filmist interpreteeriva loo, kuivõrd oluline on seejuures ajastule iseloomuliku säilitamine;
- missugune on filmikriitika roll ja kuidas see mõjutab vaatajat;
- kellele on filmikriitika suunatud ja kuidas on filmikriitika seotud kommertsmaailma mõjudega.

Lõiming

Sotsiaalsed: ühiskonna mõju kunstile ja surve loojale; majanduslik manipulatsioon loojaga.

Kunstiained: kunsti roll ühiskonnas: peegeldada või ärritada? Kunsti võimalused muuta ühiskonda.

Eesti keel: presentatsioon ja kirjalik arutlev töö.

Soovitavaid digimaterjale

Veebileht

Filmikriitika. Eesti filmi andmebaas. – <http://www.efis.ee/et/varamu/filmikriitika>

Filmitalgud. Kuidas kirjutada filmikriitikat. – <http://filmitalgud.blogspot.com/2011/11/kuidas-kirjutada-filmikriitikat.html>

Tekst

Maarja Hindoalla. Millest kõneldakse eesti filmikriitikas? Sirp. 20.08.2014. – <http://www.sirp.ee/s1-artiklid/film/2014-08-20-14-26-26/>

Margit Tõnson. Filmikriitika Eestis: subjektiivne, sõpruskondlik, ajalootu? Eesti Ekspress. 10.12.2007. – <http://ekspress.delfi.ee/areen/filmikriitika-eestis-subjektiivne-sopruskondlik-ajalootu?id=27672775>

11. ÕPPESISU. TERVIKTEOS: „Sügisball“. Mati Undi lühiromaani ja režissöör Veiko Õunpuu filmi võrdlev analüüs. (5 tundi)

Põhimõisted: ilukirjandusteos, kirjanduslik stsenaarium, kirjandusteose ja filmi sisu ning väljendusvahendid

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- analüüsib tööjuhenditele toetudes filmi ja eelnevalt läbi loetud tervikteost nii üksi kui rühmas töötades;
- kannab analüüsi rühmas või klassis ette;
- kirjutab tehtu põhjal kirjaliku töö või teeb mõnes muus vormis kokkuvõtte.

Arutlusteemasid

Millised on tegelastevahelised suhted teoses ja filmis, kuidas need erinevad. Kuidas haakub tegelaste kirjeldus ja olemus mõlemas teoses, mis kõige enam erineb. Tegevusliinide sarnasus ja erinevus. Millise mulje jätab tegelasi ümbritsev keskkond. Mis on tegelaste üksilduse peamine põhjus erinevates teostes ja kuidas seda kummaski väljendatakse. Missugune on kujutatud ühiskond ja mis jääb kummaski teosest kõige enam kõlama.

Lõiming

Sotsiaalsed: ajastule iseloomuliku esiletoomine ja mõlema teose analüüs, lähtudes ühiskonna peegeldusest.

Kunstiained: ajastule iseloomulike sümbolite ja tunnuste kasutamine; filmi valguse ja helitausta mõju tervikule.

Eesti keel: loomingulise või arutleva tekst kirjutamine; suuline esitlus.

Soovitavaid digimaterjale

Veebileht

Annely Kasela. Sügisball. – <http://annelykasela.wix.com/sygisball>

Tekst

Donald Tomberg. Koht ja inimene. Mati Undi "Sügisball". Sirp. 10.10.2008. – <http://www.sirp.ee/s1-artiklid/c7-kirjandus/koht-ja-inimene-mati-undi-s-gisball/>

Valik käsitletavaid filme ja kirjandusteoseid

1. „Georgica“, režissöör Sulev Keedus. Q Film, 1998. Stsenarist Madis Kõiv.
2. „Hukkunud alpinisti hotell“, režissöör Grigori Kromanov. Tallinnfilm, 1979. Boriss Strugatski ja Arkadi Strugatski jutustuse ainetel.
3. „Ideaalmaastik“, režissöör Peeter Simm. Tallinnfilm, 1980. Karl Helemäe jutustuse motiividel.
4. „Indrek“, režissöör Mikk Mikiver. Tallinnfilm, 1975. Anton Hansen Tammsaare romaani „Tõde ja õigus“ II osa põhjal.
5. „Karu süda“, režissöör Arvo Iho. Faama Film ja Cumulus Projekt, 2001. Nikolai Baturini samanimelise romaani ainetel.
6. „Kolme katku vahel“, režissöörid Virve Aruoja, Jaan Tooming. ETV, 1970. Jaan Krossi samanimelise romaani ainetel.
7. „Kõrboja peremees“, režissöör Leida Laius. Tallinnfilm, 1979. Anton Hansen Tammsaare samanimelise romaani ainetel.
8. „Mina olin siin“, režissöör René Vilbre. Studio Amrion, 2008. Sass Henno samanimelise

jutustuse põhjal.

9. „Nimed marmortahvil“, režissöör Elmo Nüganen. OÜ Taska Productions, 2002. Albert Kivika samanimelise romaani ainetel.
10. „Nipernaadi“, režissöör Kaljo Kiisk. Tallinnfilm, 1983. August Gailiti „Toomas Nipernaadi“ ainetel.
11. „Põrgupõhja uus Vanapagan“, režissöörid Grigori Kromanov, Jüri Müür. Tallinnfilm, 1964. Anton Hansen Tammsaare romaani ainetel.
12. „Surma hinda küsi surnutelt“, režissöör Kaljo Kiisk. Tallinnfilm, 1977. Stsenarist Mati Unt.
13. „Sügisball“, režissöör Veiko Õunpuu. Kuukulgur Film, 2007. Mati Undi samanimelise lühiromaani ainetel.
14. „Tants aurukatla ümber“, režissöör Peeter Simm. Eesti Telefilm, 1987. Mats Traadi samanimelise romaani ainetel.
15. „Ukuaru“, režissöör Leida Laius. Tallinnfilm, 1973. Veera Saare samanimelise romaani ainetel.
16. „Viimne reliikvia“, režissöör Grigori Kromanov. Tallinnfilm, 1969. Eduard Bornhöhe jutustuse „Vürst Gabriel ehk Pirita kloostri viimased päevad“ ainetel.